

ОТЗИВИ

АКТУАЛНИ ПРОБЛЕМИ НА МАКРОИКОНОМИЧЕСКОТО ПРОЕКТИРАНЕ

Проф. д-р ик. н. Г. Минасян е сред най-известните български икономисти. Вече повече от три десетилетия научната общественост и специалистите в областта на макроикономическото прогнозиране и моделиране имат възможност да следят богатото му научно творчество. В края на миналата година излезе от печат последната монография на проф. Минасян,¹ в която той разглежда съвременните проблеми пред макроикономическото проектиране с акцент върху неговото приложение в България през последните години.

Изследването е изложено в три логично свързани части. В първа глава авторът анализира и дискутира теоретичните и методологическите основи на макроикономическото моделиране и проектиране. Направен е кратък преглед на най-важните икономически школи през втората половина на XX век, като са изброени основните представители и отличителните черти на всяка от тях. Проследени са взаимозависимостите между основните характеристики на отделните школи и отражението им върху логиката и практиката на макроикономическото моделиране. Определен интерес представлява критичният анализ на особеностите на макроикономическото проектиране през последните десетилетия, който проф. Минасян предлага както в глобален, така и в национален контекст.

Специалистите със сигурност ще забележат полемиките, в които влиза авторът, а също и оригиналните му съждения по отношение на търсенето на макроикономически оптимум и същността на социално-пазарното стопанство. В края на първа глава проф. Минасян разглежда предимствата и недостатъците на дискреционната макроикономическа политика, като я съпоставя с придържането към твърди и ясни правила с висока степен на предвидимост. Не остава незабелязано личното предпочитание на автора към ограничаване на дискрецията в полза на правилата. На основата на този анализ той прави извод, че има основания да се твърди, че пазарните отношения в България все още не са трайно установени. В страната продължава да тече процес на адаптиране и институционално реструктуриране в съответствие с европейските стандарти. От тази гледна точка е направено генералното заключение, че възможностите за използване на утвърдени теоретични модели за моделиране и прогнозиране на макроикономическите пропорции в България са силно ограничени.

¹ *Гарабед Минасян. Проектиране на макроикономическите пропорции. С.: "ГорексПрес", 2010, 207 с.*

Във *втора* глава проф. Минасян разглежда макроикономическата спецификация на България през периода 1998 – 2008 г., като акцентът е поставен не толкова върху това *какво* е ставало, а *защо*. Обстойно са разгледани основните елементи от макроикономическата структура на националното стопанство. Отново се забелязва оригиналният подход на автора – много от оценките звучат нетрадиционно и (до известна степен) в разрез с общоприетите разбирания за икономическата динамика. Специално внимание трябва да се обърне на констатацията (звучаща по-скоро като предупреждение), че икономиката се приспособява към външните инвестиционни инжекции и се настройва за работа в такава среда. Според автора *“това наподобява своеобразно пристрастяване към приеманото лекарство, което придобива формата на наркотична зависимост”* (с. 61). По-нататък проф. Минасян аргументира своето виждане защо външните инвестиции не би трябвало да бъдат гръбнака на икономиката, а да имат само допълващ и подпомагащ характер.

Интерес представляват и вижданията му по отношение на публичните финанси. Последователно се защитава тезата, че търсеният от всички правителства *“бюджетен комфорт”* в крайна сметка рефлектира като задържащ фактор за хармоничното развитие на икономическите процеси. В по-конкретен план *“безшумното загърбване”* (с. 85) на здравеопазването, образованието и науката може и да са вписва в краткосрочните перспективи, но системното бягство от отговорното им третиране ще доведе до трудни за решаване дългосрочни проблеми.

В хода на изложението проф. Минасян излага и вижданията си по отношение на проблема със социално-икономическото разслоение на обществото и по-конкретно на нуждата от активна държавна политика по интегриране на ромското население. Отстояваната от него позиция е, че по-нататъшното игнориране на този проблем крие реални рискове за социално дестабилизиране (с. 102).

В заключението на втора глава авторът разсъждава за проблемите, причинявани от високото ниво на чуждестранните инвестиции, прегряването на икономиката и появата на финансови *“мехури”*. Предвид липсата на активна парична политика и невъзможността на паричните власти да влияят върху лихвените проценти, проф. Минасян предлага четиристъпков подход за справяне са неблагоприятните последици: На първо място - изграждане и поддържане на качествена и ефективна институционална среда, възпрепятстваща криминалното отклоняване на ресурси. Второ, той препоръчва активна данъчна политика на ограничаване на непроизводителното натрупване. Трето, отбелязана е необходимостта от засилване на контрола върху нерегламентираните дейности, преди всичко в сферата на строителството. На четвърто място застъпена е тезата за по-добра координация между действията на МФ и БНБ, които заедно (и в много по-малка степен поотделно) могат да повлияят както на паричното обръще-

ние, така и на нивото на кредитиране. Авторското виждане е, че *“описаните елементи на макроикономическа политика могат и е редно да доведат до повишаване на пазарните лихвени равнища в страната”* (с. 114).

Трета глава стъпва на количествения инструментариум, описан в предходните части на изследването. Идеята на проф. Минасян е не да прави инвентаризация на съществуващите количествени методи и модели, а по-скоро те да се осмислят и изпълнят с икономическо съдържание. О тази гледна точка количественият апарат трябва да бъде максимално опростен, като се постави силен акцент върху субективния фактор при формирането на проекциите. От своя страна това налага използването на по-специализирана, но все пак достатъчно прозрачна като философия техника. Подобно разбиране авторът отстоява и в други свои публикации.²

Предложените в тази глава проекции са по-скоро в аналитична форма, без непосредствена необходимост от изразяването им в конкретни числа. Избраният подход е аргументиран от *спецификата на днешния ден*, която според автора поставя много повече неизвестности за бъдещето, отколкото е обичайно. Вниманието е насочено към определянето на възможни траектории и тяхната същностна специфика като следствие от промени и отделни управленски параметри.

Интересуващите се от въпросите на макроикономическото моделиране и прогнозиране имат на разположение още един труд който несъмнено ще спомогне за изграждането на собствено виждане по разглежданите проблеми.

Доц. д-р Виктор Йоцов

² Вж. Минасян, Г. и др. Паричният съвет в България. С.: ГорексПрес, 1998, с. 204.